

A Római Magyar Akadémia és könyvtára

Huszághné Kelecsényi Ágnes

A Római Magyar Akadémia (a továbbiakban: RMA) 1928 óta működik az Örök Város történelmi városközpontjában, a via Giulia 1. szám alatti Palazzo Falconieriben.

Fraknói Vilmos püspök, a neves történész, 1895-ben a Fabrizio Girolamo téren álló villájában hozta létre a Magyar Történelmi Intézetet, a néhány évvel korábban a kutatók számára megnyitott vatikáni archívumokban lévő magyar vonatkozású anyagok tanulmányozására. Ezzel párhuzamosan művészhatározat is alapított.

A magyar állam 1927-ben megvásárolta a Palazzo Falconierit akkori tulajdonosától, a Medici del Vascello családtól, 1928 nyarán a két intézmény a könyvtárral együtt átköltözött az új székelyre és felvette a Római Magyar Akadémia nevet. Falai között kapott helyet a katolikus papi kollégium is, amely 1940-től Pápai Magyar Intézet néven működik. A Palazzo Falconieri, amely Róma egyik legszebb magánpalotája, a 16. században épült. A palota kibővítése és megszüpítése a kor egyik legnagyobb építőművésze, *Francesco Borromini* nevéhez fűződik. Az épület legszebb része a Tevere felé néző ún. Loggia degli Ulivi, amely a római barokk építészet talán egyik legkiemelkedőbb alkotása. A palota belső tereit az évszázadok folyamán – valószínűleg praktikus okok miatt – többször átépítették, legutóbb az 1970-es évek második felében.

Az RMA megalapítását követően a palota udvarán az ösztöndíjas művészek elhelyezésére *Havas Sándor* és *Faludi Jenő* tervei alapján – a környezethez illő stílusban – felépítették az ún. kis palotát, a Palazzinát. Ebben az épületben,

Gerevich Tibor irányítása alatt kezdtek el dolgozni azok a kiváló festő- és szobrászművészek, akiket ma a magyar művészettörténet az ún. „római iskola” képviselőiként tart nyilván, mint pl. *Abanovák Vilmos*, *Barcsay Jenő*, *Buday György*, *Molnár C. Pál*, *Szőnyi István*, *Pátzay Pál*, *Vilt Tibor*, stb.

A harmincas évektől 1948-ig terjedő időszakot az Akadémia fénykorának nevezhetjük. Ebben a periódusban a magyar szellemi élet olyan kiválóságai töltötték hosszabb időt az Akadémián, mint pl. *Kerényi Károly*, *Fülep Lajos*, *Lukács György*, itt alkottak jelentős írónk, költőink közül pl. *Déry Tibor*, *Nemes-Nagy Ágnes*, *Weöres Sándor*, *Karinthy Ferenc* stb.

Jelentős publikációs tevékenységet is folytatott az Akadémia. Rendszeresen jelentek meg az itt alkotó művészek kiállítási katalógusai: 1937-1942 között *Koltay-Kastner Jenő* és *Genthon István* igazgatósága alatt „Annuario. Studi e Documenti Italo-Ungheresi” címen évkönyv jelent meg. A Római Magyar Akadémia könyvtárának két sorozata is volt, 1937-1939 között, majd az új széria 1947-1948-ban, amelyben füzet formában láttak napvilágot magyar és olasz szerzők tudományos dolgozatai. Néhány név a szerzők közül: *Gáldi László*, *Trencsényi-Waldapfel József*, *Hánák Péter*, *Bánfi Florio*, Cs. *Szabó László*, *Kerényi Károly*, *Kardos Tibor*.

1948 után – nyilvánvaló okok miatt – szinte csak formálisan létezett az Akadémia. 1965-ben írták alá az új olasz-magyar kulturális egyezményt, amelynek eredményeként ismét folytathatta tevékenységét az Akadémia. Bekövetkezett egy funkcióváltás – a legfontosabb feladatá a magyar kultúra értékeinek külföldi bemutatása vált.

Mint kulturális intézmény jelenleg is igen előkelő helyen áll a római – hasonló tevékenységet folytató – külföldi intézetek között, a koncertek, filmvetítések, előadások magas színvonalra köztisztelt, látogatottsága nagy. Az RMA – megtartva kulturális tevékenységét - egyre inkább törekszik arra, hogy ismét a klasszikus értelemben vett akadémiaiként is működjék. Az elmúlt évben jelentősen megnövekedett a tudományos rendezvények száma, a konferenciákon elhangzott előadások az RMA újrainduló évkönyvében fognak megjelenni.

A könyvtár történetéről keveset tudunk. Az eredeti gyűjtemény, az ún. Fraknói könyvtár, egy magyar történelmi gyűjtemény volt. 1990-ben az

OSZK két munkatársa, *Fülep Katalin* és *Pavercsik Ilona*, római ösztöndíjas tanulmányútjuk alkalmával feldolgozták ennek a könyvtárnak a történetét.

Az alapgyűjteményből 1950-ben *Tolnai Gábor*, akkori római nagykövet, – valószínűleg állományvédelmi szempontoktól vezérelve – a legértékesebb részt, (kb. 600 kötetet, közöttük 1711 előtti magyar nyomtatványokat) hazaküldette. Ezek a könyvek aztán szétszóródva, nagykönyvtáraink állományába kerültek.

A könyvtár eredetileg az első emeleti reprezentatív termekben kapott helyet. 1974-1979 között az Akadémia épületét felújították, a könyvtár a földszintre került, a teljes anyag újbóli feldolgozását *Ferenczy Endréné* vezetésével *Makkay Jánosné*, *Pál Ágnes* és *Aczél Zsuzsa* végezték. Az újbóli megnyitásra 1980 októberében került sor.

A könyvtár szabadpolcos részlegében került elhelyezésre a magyar szépirodalom, válogatás az olasz szépirodalomból eredeti nyelven, illetve a világirodalom magyar fordításban. Szintén szabadpolcos elhelyezésben, a második olvasóteremben található a kézikönyvtári anyag, valamint a kurrens folyóiratok és napilapok. A szakirodalmi anyag zárt raktárban található

Az állományról betűrendes- és szakkatalógus is készült. Külön katalógus tárja fel a *Fraknói-gyűjteményt*, *Patthy Károly* irodalomtörténész könyvtárát, és *Gábor Dénes* könyvhagyatékát, amelyet halála után a család az RMA könyvtárának adományozott.

A folyóiratokról és évkönyvekről cím szerinti katalógus készült, címenként külön nyilvántartólapokkal. A hanglemeztár anyagáról betűrendes és szakkatalógus tájékoztat, a kották és videokazetták leltári naplóban vannak nyilvántartva.

Az állomány adatai:

Könyv:	21 ezer kötet
Folyóiratok és évkönyvek:	244
ebből kurrens:	37
Hanglemeztár:	736
Videótár:	64

A könyvtár elsősorban a magyar nemzeti tudományok, különös tekintettel a magyar irodalomtörténet és irodalomtudomány, a magyar történettudomány, magyar művészettörténet és az olasz-magyar kapcsolatok irodalmát gyűjti, kiegészítve a társadalomtudományok, közgazdaságtudomány irodalmával.

A könyvtár heti 5 alkalommal, összesen 13 órát tart nyitva. A könyveket, hanglemezeket, kottákat és videokazettákat kölcsönözzük is, 1 hónap időtartamra. Könyvtárunk munkájában kiemelkedő fontosságú a tájékoztatás. Egész ltáliából érkeznek a tájékoztatást kérő levelek és telefonok. Mi minden kérdésre igyekszünk választ adni, ha lehet saját forrásból, vagy megadva az otthoni könyvtárak és egyéb intézmények címét, ahova az adott problémával fordulni lehet. Az olasz kutatók szakirodalommal való ellátásához nagymértékben támaszkodunk az OSZK könyvtárközi kölcsönzési osztályára, amellyel az évek során jó együttműködést sikerült kialakítanunk.

A könyvtár forgalmán is érződik, hogy a politikai változások eredményeként mennyire megnövekedett a Magyarország iránti érdeklődés. Csak egy példát kiragadva: magyar témából eddig viszonylag kevés szakdolgozat készült. Leginkább a magyar tanszékek hallgatói és művészettörténészek keresték fel könyvtárunkat anyagot gyűjteni. Az idén rajtuk kívül az ország különböző részeiből érkeztek történész, közgazdász és joghallgatók szakdolgozatuk elkészítéséhez szakirodalmat olvasni.

Az RMA-n magyar nyelvoktatás nem folyik, s beindítását nem is tervezzük. Olaszországban jelenleg nyolc egyetemen működik magyar tanszék, az egyéb csoportos nyelvoktatást a különböző városokban működő olasz-magyar baráti társaságok szervezik.

A könyvtár állományának gyarapítása hosszú időn keresztül központilag történt az OSZK által összeállított anyaggal. 1987-től a külföldi magyar intézetek az *Új Könyvek* alapján maguk döntenek a beszerzendő művekről, megküldve rendeléseiket a KÖNYVÉRTÉKÁ-nak. Egyéb rendeléseinket a Művelődési és Közoktatási Minisztérium nemzetközi kapcsolatok főosztályának küldjük, a beszerzésről és kiküldésről az intézeti csoport gondoskodik.

A helyi beszerzés az Olaszországban megjelenő, gyűjtőkörünkbe tartozó hungarikák, illetve az antikvár piacról a hiányok pótlását jelenti. Sajnos az állományból évtizedek fontos könyvanyaga hiányzik, ugyanis nemcsak Magyarországról nem érkeztek meg azok a könyvek, amelyeknek feltétlenül helyük lenne egy színvonalas hungarológiai könyvtárban, hanem az itteni könyvbeszerzés is teljesen esetleges volt. A hiányok pótlása hosszadalmas és költséges feladat.

Az utóbbi években a gyarapodás 200 kötet körül mozgott évente, bár tavaly több mint 500 kötetrel gyarapodott az állomány. Szerencsére könyvtárunk hazai és olaszországi intézmények és magánszemélyek adományai által is növekszik.

Befejezésül néhány szó az előtünk álló feladatokról, terveinkről. Még az idén – az OSZK segítségével – elvégezzük az állomány selejtezését és revízióját. Mivel hamarosan férőhely gondjaink lesznek, ezért az Akadémia vezetése a további terjeszkedést egy szerkezeti változással kívánja összekötni. Terveink szerint az olvasótermet a kézikönyvtári anyaggal a Palota másik részében helyeznénk el, lehetőséget biztosítva ezzel arra, hogy az ösztöndíjasok ne csak a könyvtári nyitvatartás alatt, hanem igényeik szerint, bármikor használhassák az olvasót és nyugodtan dolgozhassanak.

Távlati terveink között szerepel a könyvtár gépesítése, s ha erre majd lehetőség lesz, első lépésben az Egyetemközi Hungarológiai Köz-

ponttal együttműködve kívánjuk feldolgozni az egyes tanszékeken található hungarológiai anyagot, létrehozva az Akadémián egy központi katalógust. Sajnos a címanyag begyűjtéséről addig szó sem lehet, amíg az egyes tanszéki könyvtárak anyagát nem dolgozzák fel, ami otthoni segítség nélkül nehezen elképzelhető.

Az Akadémia könyvtárának személyi ellátottsága sem kielégítő. Az újbóli megnyitást követően a könyvtárosi munkát mindig az Akadémia valamelyik főállású dolgozójának a felesége látta el, részmunkaidőben, szerződéses alkalmazásban. 1987-ig az egymást váltó könyvtárosoknak semmilyen szakirányú képzettsége nem volt. A könyvtár nagysága, az ellátandó sokoldalú feladatkör feltétlenül megkövetelné, hogy a jövőben, új státuszt létesítve, legalább egy főfoglalkozású szakembert nevezzenek ki könyvtárosnak.

Bízunk abban, hogy a kitűzött célok elérésével a Római Magyar Akadémia könyvtára az olaszországi hungarológiai kutatások fontos és méltó bázisa lesz.

A Prágai Magyar Kulturális Központ

Ágh András – Dana Gálová

Prágában 1950. márciusa óta folyik intézeti tevékenység, amikor is az IBUSZ képviselői között hivatalosan megnyílt a lehetőség kulturális rendezvények szervezésére. Később 1953-ban a „Kultúra” Vencel-téri boltjában önálló munkacsoport létesült filmbemutatók, koncertek és előadások szervezésére. Hosszú ideig ez volt a módszer és azt hiszem a Vencel-téri magyar bolt

sokak számára még ma is emlékezetes. A Kultúra Külkereskedelmi Vállalat azóta is kiterjedt kulturális tevékenységet folytat új helyiségeiben a Národní sugárúton. A Prágai Magyar Intézetet, vagy hivatalos nevén a Prágai Magyar Kulturális Központot 1978. október 11-én avatták fel hivatalos és ünnepélyes keretek között. A történelmi városrész gyönyörű környezetében a Vencel-tér és az Óváros közötti forgalmas útvonalon, a Rytířská utca 25-27-ben található, a „Két vörös oroszlánhoz” néven ismert szép műemlék kettős épületében az intézeti célokra átalakított székház. Ebben lehetővé vált a teljesebb értékű tevékenység, kialakult a megfelelő szervezet, bővültek a pénzügyi gazdálkodási feltételek, jelentősen megjavultak és jogilag is szabályozták az intézeti munka céljait, kereteit. Ennek értelmében politikai, gazdasági, kulturális, művészeti, oktatási, tudományos tevékenységet végez Csehszlovákia egész területén.